

Hendy-gwyn ar Daf – Cynllun Adferiad a Thwf Economaidd

Cynllun Drafft ar gyfer Ymgynghori

Paratowyd ar gyfer Cyngor Sir Gar

Mawrth 2021

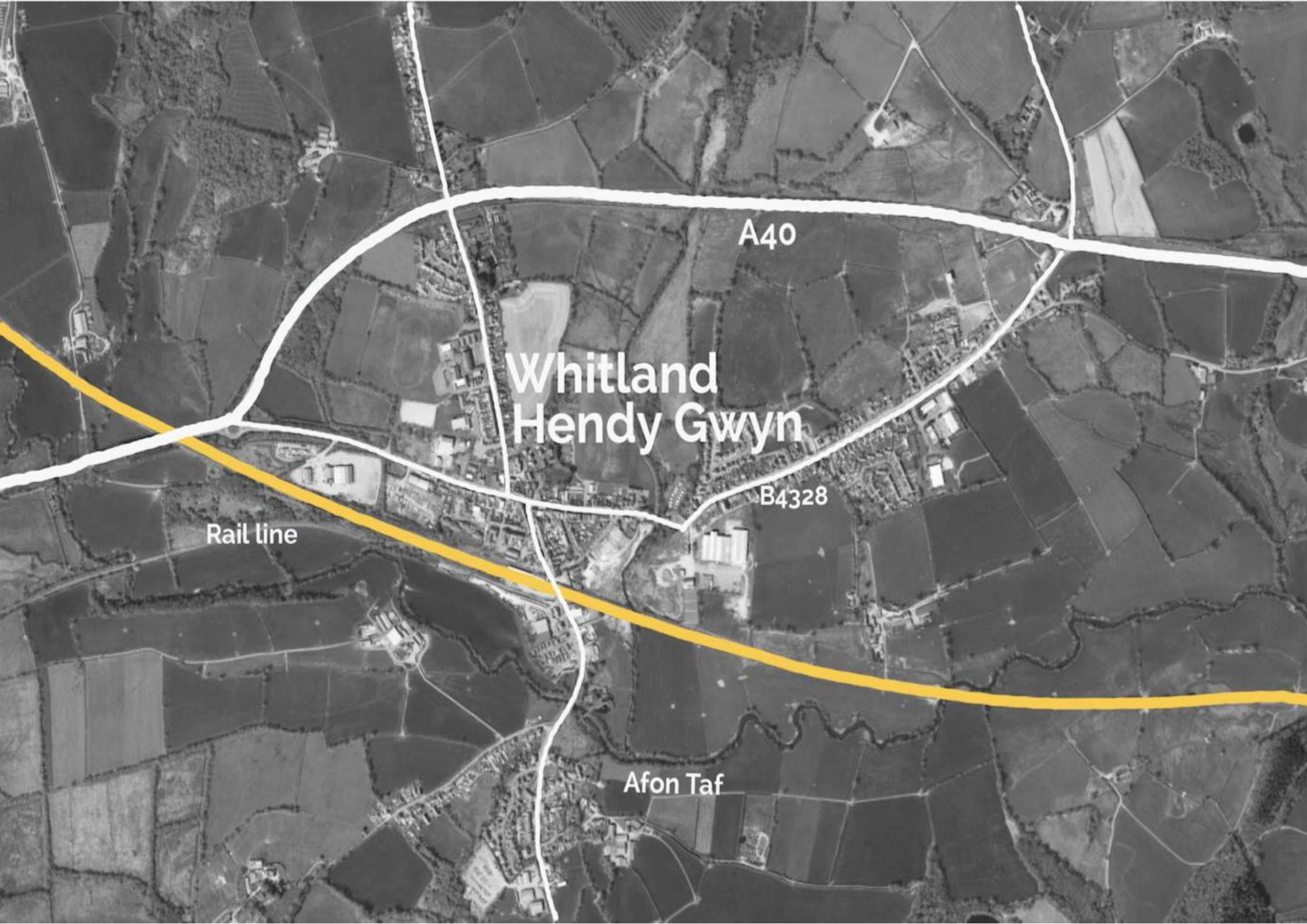
Tabl Cynnwys

1 Pam ydym ni'n gwneud hyn?	3
2 Y Darlun Ehangach	4
3 Hendy-gwyn ar Daf Heddiw	6
4 Ystyriaethau a Chyfleoedd Lleol	12
5 Camau â blaenoriaeth	14
6 Cyflawni'r gwaith	26

This document has been prepared by: Owen Davies Consulting Ltd. On behalf of Carmarthenshire County Council Prepared by: Owen Davies, David Jones (Chilmark Consulting), Arwel Jones (Arwel Jones Associates), John Anderson (John Anderson Associates)
Owen Davies Consulting Ltd
78 Nevill Street
Abergavenny
NP7 7DR
www.owendaviesconsulting.co.uk
07809 594524
owen@owendaviesconsulting.co.uk

All maps within this document are:
Reproduced from Ordnance Survey with permission of the controller of Her Majesty's Stationery Office (C) Crown copyright.
© Hawlfraint y Goron a hawliau cronfa ddata [2020 Arolwg Ordans 100023377
© Crown copyright and database rights [2020] Ordnance Survey 100023377

Unauthorised reproduction infringes Crown copyright and may lead to prosecution/ civil proceedings.

Whitland
Hendy Gwyn

A40

B4328

Rail line

Afon Taf

1 Pam ydym ni'n gwneud hyn?

Mae'r Cynllun Adferiad a Thwf hwn ar gyfer Hendy Gwyn ar Daf yn ymwneud â'r cyfleoedd sydd ar hyn o bryd ar gyfer adferiad economaidd cynaliadwy yn ogystal â ffyniant a thwf mwy hirdymor y dref a'r ardal o'i chwmpas dros y pum mlynedd nesaf a'r tu hwnt i hynny.

Mae effeithiau economaidd Coronafeirws yn gwbl eithriadol na phrofwyd erioed o'r blaen gan ein cenhedlaeth. Mae'r effeithiau hyn yn negyddol yn bennaf i'r economi leol, ond mae rhai pethau cadarnhaol, gyda chymunedau'n dod yn nes at gilydd a chanolbwyntio ar yr hyn sy'n gwirioneddol gyfrif, ac yn fwy parod i weithredu'n gynaliadwy a chefnogi eu tref a'u heconomi leol.

Cyn y pandemig COVID-19, roedd Cyngor Sir Gaerfyrddin wedi lansio Menter y Deg Tref i gefnogi twf a gwydnwch trefi gwledig ar draws y Sir. Y nod oedd datblygu gweledigaeth strategol hirdymor ar gyfer pob tref i gefnogi twf economaidd ac annog canolfannau mwy bywiog ac economaidd gynaliadwy. Rhoddwyd pwyslais newydd ar y fenter hon yng ngoleuni'r pandemig, i geisio adferiad economaidd ar unwaith yn ogystal ag adeiladu ar gyfer twf mwy hirdymor.

2 Y Darlun Ehangach

Adferiad Economaidd Sir Gaerfyrddin

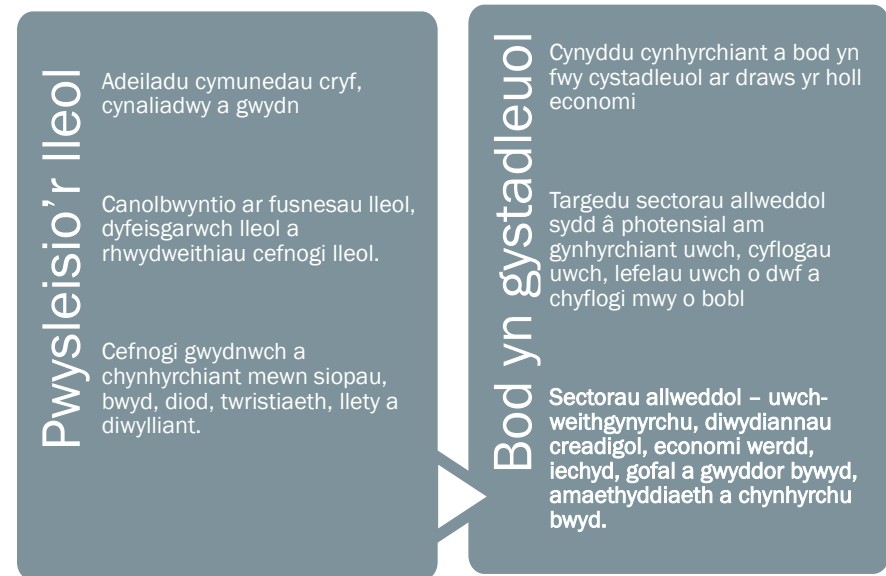
Ar gychwyn 2021, mae economi Sir Gaerfyrddin yn dal o dan ddylanwad trwm ymyraethau llywodraeth i gefnogi swyddi a sectorau busnes ac mae ansicrwydd o hyd wrth i'r cyfyngiadau amrywio gyda'r pandemig a'r amrywiol fesurau clo.

Mae'n dal i fod gryn dipyn o amwysedd ynghylch patrwm adferiad, yn ogystal ag effaith Brexit. Bydd yr adferiad yn araf, a gall gymryd llawer blwyddyn i economi Sir Gaerfyrddin adfer i'w lefel flaenorol, heb sôn am adennill y tir a gollwyd yn sgil yr argyfwng COVID-19 a'i effeithiau. Felly, y brif flaenoriaeth ar hyn o bryd ar gyfer adferiad Sir Gâr yw amddiffyn swyddi a diogelu busnesau. Mae pwyslais yn parhau hefyd ar yr heriau mwy hirdymor sy'n cyfyngu ar dwf yn Sir Gaerfyrddin gan gynnwys cynhyrchiant a chyflogau isel, diffygion sgiliau, rhy ychydig o fusnesau'n ehangu i weithredu ar raddfa uwch, a'r angen am fuddsoddi mewn seilwaith a safleoedd busnes modern.

Mae dau brif gonglfaen i adferiad economi Sir Gâr, sef pwysleisio'r lleol a gweithredu ar lefel lleol, a gwneud yr holl economi'n fwy cystadleuol. Mae'r camau gweithredu i gefnogi'r adferiad yn canolbwyntio ar themâu allweddol – **Busnes, Pobl a Lle** ynghyd â blaenoriaethu pedair uchelgais drawsbynciol:

- **Cysylltedd digidol cwbl ddibynadwy a diwylliant digidol** – a fydd yn sail i adferiad a thwf ledled yr holl economi
- **Sgiliau** – cadw, ailsgilio, uwchsgilio a sicrhau bod gan bobl y sgiliau iawn i gyflawni'r swyddi a gaiff eu creu.
- **Economi werdd** – seilwaith carbon isel sy'n gallu gwrthsefyll newid hinsawdd, ynni adnewyddadwy a chartrefi cynaliadwy.
- Economi deg a chydaddaeth a chefnogaeth i'r iaith a'r diwylliant Cymraeg

Ffigur 1 Dylanwadau strategol

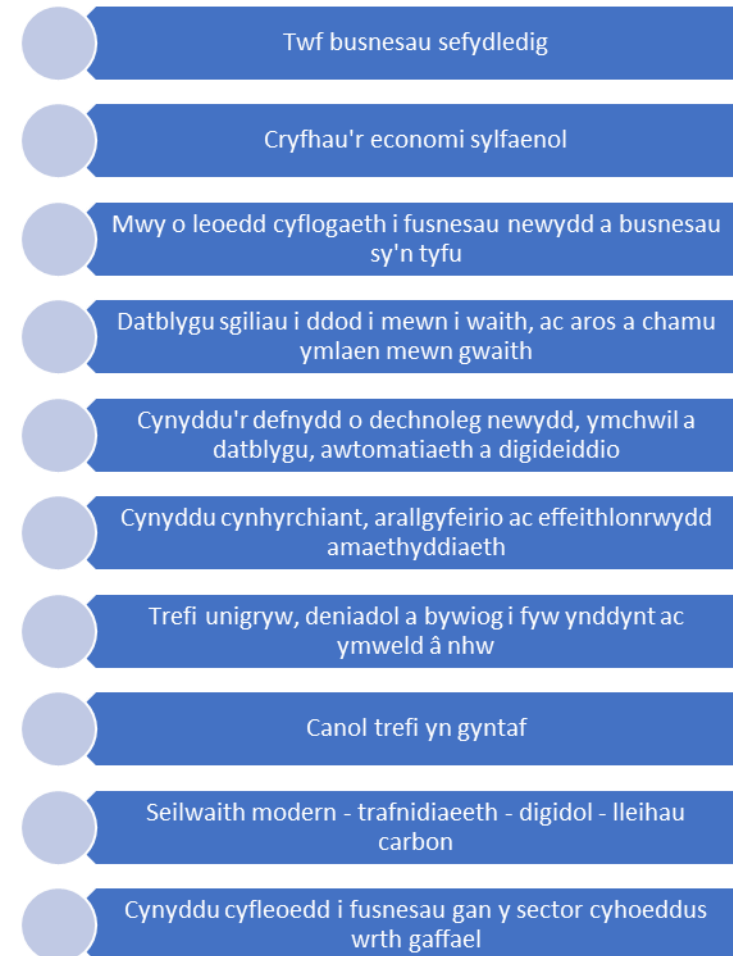
Cyd-destun strategol

Caiff cyd-destun y cynllun ei ddylanwadu gan amgylchiadau cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol sy'n wynebu'r Sir Gâr wledig, gan gynnwys technoleg, argyfwng hinsawdd a datgarboneiddio, effeithiau parhaus COVID-19 a gadael yr Undeb Ewropeaidd (Brexit).

Mae'r cyd-destun strategol hefyd yn cynnwys blaenoriaethau Cyngor Sir Gaerfyrddin, Dinas-Ranbarth Bae Abertawe a Llywodraeth Cymru, ynghyd â dylanwad cynyddol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) a Chynlluniau Llesiant Lleol.

Mae un o nodau allweddol y Ddeddf yn galw ar gyrff cyhoeddus i fod yn fwy hyblyg er mwyn sicrhau eu bod yn gallu ymateb i amgylchiadau economaidd sy'n newid yn barhaus ac ymateb i'r eithaf ar gyfleoedd newydd am dwf. Gweithredir datblygu cynaliadwy drwy'r holl broses, yn ogystal â ffyrdd newydd o weithio i sicrhau bod awdurdodau lleol yn ystyried yr hirdymor, yn rhwystro problemau rhag digwydd neu waethygu, a mabwysiadu dull cyfannol a chydweithredol sy'n canolbwyntio ar bobl.

Ffigur 2 Dylanwadau strategol

3 Hendy-gwyn ar Daf heddiw

'Tref waith' yw Hendy-gwyn ar Daf, ac o ystyried ei maint, mae'n cynnal nifer mawr o fusnesau ac amryw o leoedd cyflogaeth. Mae hyn yn cynnwys canol traddodiadol bach i'r dref a'r farchnad ac arwerthiannau da byw. Mae'r ardal mewn lleoliad da ar y rhwydwaith ffyrdd hanner ffordd rhwng Caerfyrddin a Hwlfordd ar yr A40 (y Rhwydwaith Traws-Ewropeaidd), yr A477 a'r rheilffordd o Lundain i Abergwaun.

Dros y blynyddoedd diwethaf bu graddau cymedrol o dwf mewn dai a chyflogaeth, gyda photensial am fwy. Fodd bynnag, mae cyfyngiadau sy'n ymwneud â diogelu amgylcheddol a risg llifogydd yn golygu mai cyfyng yw'r cyfleoedd sydd gan y dref i dyfu'n ffisegol.

Y tu allan i'r dref, mae amrywiaeth helaeth o fusnesau gwledig gan gynnwys diwydiannau seiliedig ar amaethyddiaeth a'r tir, bwyd a diod a thwristiaeth. Mae llawer o ficrofusnesau, gan gynnwys mentrau 'ffordd o fyw', busnesau sy'n ymwneud ag ymwelwyr a diwydiannau creadigol sy'n cyfuno byw a gweithio mewn ardaloedd gwledig.

Mae hefyd agwedd sylfaenol bwysig i'r economi gyda llawer o bobl yn cael eu cyflogi i ddarparu gwasanaethau lleol hanfodol o ddydd i ddydd, crefftau medrus, a proffesiynau fel hyfforddwyr gyrru, gofal plant a gofal cartref etc. Yn ogystal â darparu'r ysgol uwchradd a'r cysylltiadau rheilffordd i Sanclêr a Talacharn nid nepell i ffwrdd, swyddogaeth

allweddol Hendy-gwyn yw fel canolfan gymdeithasol, cyflogaeth, addysg a siopau lleol i'r pentrefi sy'n ei amgylchynu ledled Ward Llanboidy yn Sir Gaerfyrddin a Ward Llanbedr Felffre yn Sir Benfro.

Yn gyffredinol, mae Hendy-gwyn yn dref sy'n tyfu ac wedi profi ychydig o dwf poblogaeth a thai dros y blynyddoedd diwethaf. Caiff twf economaidd y dref ei adlewyrchu hefyd yn y nifer uwch na'r cyfartaledd o bobl o oedran gwaith yn byw yn yr ardal sy'n weithgar yn economaidd ac mewn cyflogaeth lawn-amser.

Ffigur 3 Cyd-destun lleoliad

Darlun economaidd-gymdeithasol

Poblogaeth Hendy-gwyn ar Daf yw 6,100 ac mae hyn yn cynnwys y 2,370 sy'n byw yn ardal adeiledig y dref. O gymharu ag ardal wledig Sir Gâr, mae ardal Hendy-gwyn wedi profi'r canlynol dros y ddeng mlynedd ddiwethaf:

- twf poblogaeth
- poblogaeth gynyddol o bobl hŷn
- cynnydd yn y boblogaeth oedran gwaith
- cyfraddau uwch na'r cyfartaledd o weithgarwch economaidd a chyflogaeth lawn-amser
- economi leol gymharol lwyddiannus er o sgiliau is
- lefelau uwch na'r cyfartaledd o weithio o gartref a hunan-gyflogaeth, sy'n adlewyrchu cyflogaeth amaethyddol, unig fasnachwyr a gweithwyr 'ffordd o fyw' a llawrydd
- ychydig o ddatblygiadau tai newydd sydd wedi helpu cadw prisiau tai yn agos i'r cyfartaledd
- diffyg cartrefi fforddiadwy
- lleihad yn y defnydd o'r Gymraeg

Er yr ymddangosiad cyffredinol o ffyniant cymharol, dylid nodi hefyd fod yn dal i fod rhai sy'n ddibynol ar incwm rhan-amser, sgiliau is a chyflog is gyda phocedi o amddifadedd lleol.

Ffigur 4 Tueddiadau economaidd-gymdeithasol diweddar

	Poblogaeth	Oedran gwaith	Incwm gros aelwydydd	Prisiau tai canolrifol	Economaidd weithgar	Cyflogaeth lawn-amser
Ardal wledig y Sir	Cynnydd 1.8%	Lleihad 3%	£28,622	£135k	66%	33%
Ardal Hendy-gwyn ar Daf	Cynnydd 2.4%	Cynnydd 2%	£28,976	£133k - £154k	70%	36%
	Gweithio o gartref	Hunan-gyflogedig	Galwedigaeth fwyaf	Dim sgiliau	Cymwysterau uwch	Cyflogir mewn amaethyddiaeth
Ardal wledig y Sir	7%	14%	Crefftau medrus 19%	25%	30%	6%
Ardal Hendy-gwyn ar Daf	11%	20%	Crefftau medrus 24%	27%	27%	11%

Ffynonellau: Cyfrifiad ONS a NOMIS – Astudiaeth linell sylfaen

Busnesau a chyflogaeth

Mae gan Hendy-gwyn ar Daf sail economaidd amrywiol gyda dros 220 o fusnesau ar draws ystod amrywiol gan gynnwys ffatrïoedd, storfeydd, gweithdai a swyddfeydd. Mae'r mwyafrif o fusnesau yn rhai micro neu fach (llai na 50 o weithwyr) ac ar draws sectorau sy'n amrywio o ddiwydiannau meddygol, peirianeg i rai cysylltiedig ag amaethyddiaeth.

Mae Whitland Engineering yn enghraifft dda o fusnes lleol sefydledig sy'n arbenigo mewn peirianeg a rheoli prosiectau i'r diwydiant bwyd gyda dros 50 o staff yn gweithio mewn cynllunio a chynhyrchu.

Magstim yw'r busnes lleol mwyaf, sydd â'i bencadlys yn Hendy-gwyn ac sy'n gweithgynhyrchu peiriannau meddygol arbenigol i'w allforio a chyflogi tua 100 o staff. Mae Arwerthwyr Hendy-gwyn hefyd yn allweddol i fywyd economaidd, cyflogaeth a chymunedol y dref ac mae'n cynnal busnesau eraill fel gwerthwyr peiriannau fferm, masnachwyr bwydydd etc (ee Riverlea a David Harries).

Y prif sectorau cyflogaeth yn Hendy-gwyn:

- 15% masnach cyfanwerthu a manwerthu
- 13% iechyd dynol a gwaith cymdeithasol
- 11% amaethyddiaeth

Mae amryw o safleoedd cyflogaeth o amgylch y dref gan gynnwys yr ystad a godwyd i'r pwrpas, Ystad Ddiwydiannol Hendy-gwyn ar Daf, y farchnad da byw a hen Hufenfa Hendy-gwyn. Y tu allan i'r dref, mae safleoedd eraill hefyd gan gynnwys Riverlea yn Trevaughan gerllaw.

Mae'r ystyriaethau a'r cyfleoedd allweddol ar gyfer safleoedd ac adeiladau'n cynnwys:

- lefelau uchel o feddiannaeth a galw am leoedd bach a chanolig eu maint
- cyflenwad cyfyngedig o unedau cychwynnol/bach sydd ar gael
- mae'r stoc presennol ar y cyfan yn hen neu o ansawdd eilradd ac mewn angen am fuddsoddiad i'w wella i safon modern
- adeiladau dosbarthu a storio mawr ar gael yn hen safle Hufenfa Hendy-gwyn
- tir ar gael ar gyfer datblygiadau cyflogaeth yn y dyfodol

Canol y Dref

Mae'r canol yn annibynnol yn bennaf, gydag amrywiaeth helaeth o siopau allweddol a gwasanaethau hanfodol, gan gynnwys y brif siop hwylustod (Co-op), siop bapur newydd, siop fferm a chigyddion. Mae'r dewis o nwyddau cymhariaeth (heb fod yn fwyd) hefyd lawn cystal gyda chynnig o ran nwyddau haearn, celfi, anrhegion/crefftiau, ar gyfer babanod/plant bach a siop wau. Hefyd, mae canol y dref yn cefnogi amrywiaeth o gaffis, siopau cludfwyd a thafarndai ynghyd ag amrywiaeth o wasanaethau lleol gan gynnwys meddygon, deintydd, fferyllfa, siopau trin gwallt, laundrette a swyddfa bost. Nodweddir y canol gan y canlynol:

- nifer cynyddol o fusnesau manwerthu
- cyfradd sy'n gostwng o eiddo gwag - 6.5%
- swm bach o fanwerthu arbenigol
- Wi-Fi am ddim yng nghanol y dref
- +50% o ymwelwyr yn aros mwy nag 20 munud yn arferol

Mae amryw o wasanaethau proffesiynol yn gweithredu o swyddfeydd yn y canol, gan gynnwys cyfreithwyr, cyfrifwyr a phenseiri sy'n ychwanegu at y bywiogrwydd. Fodd bynnag, mae pob un o'r banciau wedi cau, gan arwain at ddibyniaeth ar beiriannau ATM a Swyddfa'r Post a banc symudol Nat West.

Cyfyngedig yw'r economi gyda'r nos, a nodweddir gan dafarndai traddodiadol a siopau cludfwyd. Nid oes dim lleoliadau hamdden na diwylliannol mawr ychwaith.

Cyn COVID-19, roedd y lefelau meddiannaeth uchel a bywiogrwydd cyffredinol y canol, ynghyd â chymudwyr yn parcio ger yr orsaf, yn golygu ei bod yn aml yn anodd cael lle parcio.

Economi Ymwelwyr

Nid yw Hendy-gwyn ar Daf yn gyrchfan ymwelwyr draddodiadol ac iddi'r un math o apêl â threfi a phentrefi mwy adnabyddus fel Arberth, Pentywyn a Thalacharn gerllaw. Fodd bynnag, mae'r atyniadau i ymwelwyr yn cynnwys y ganolfan dymhorol a gaiff ei rhedeg gan wirfoddolwyr, Canolfan Hywel Dda – arddangosfa a gerddi hanesyddol sy'n dathlu Cyfraith Hywel a'i phwysigrwydd yn hanes Cymru.

Mae Abaty Hendy-gwyn ar Daf gerllaw yn adfail cymharol ddisylw ond ag iddo arwyddocâd fel safle a briodolir i Hywel Dda. Y tu allan i'r dref, mae'n werth nodi fod Hendy-gwyn yng nghanol clwstwr bach o wneuthurwyr gwin rhanbarthol gyda dwy winllan (gwinllannoedd Jabajak a Velfrey) gerllaw a thrydedd, Gwinllan Hebron ger Llanglydwen.

Mae twristiaeth beicio hefyd yn agwedd gynyddol o gynnig Sir Gaerfyrddin i ymwelwyr ac mae Hendy-gwyn â'r fantais o fod yn man cychwyn a gorffen y gylchdaith beicio ffordd sy'n cysylltu â Talacharn a Sanclêr. Fodd bynnag, dim ond ychydig sydd o leoedd 'Croeso i Feicwyr' i aros yn yr ardal, sy'n rhannol yn adlewyrchiad o'r sail llety gymharol bach sydd wedi'i ffurfio'n bennaf o dafarndai gydag ystafelloedd a ffermydd sy'n cynnig gwely a brecwast.

Digwyddiadau blynyddol – Mae Wythnos Hendy-gwyn a'r Goleuadau Nadolig yn atyniadau pwysig ond lleol yn bennaf. Cyn COVID-19, roedd y lefelau meddiannaeth uchel a bywiogrwydd cyffredinol y canol, ynghyd â chymudwyr yn parcio ger yr orsaf, yn golygu ei bod yn aml yn anodd cael lle parcio.

Brand a marchnata

Rydym wedi sylwi nad oes gan y dref safle ar-lein clir, cyfoes y gall ymwelwyr ei ddefnyddio i weld beth sydd gan y dref i'w gynnig o safbwynt twristiaeth a busnesau lleol. Mae'n ddibynol yn lle hynny ar amrywiaeth o wefannau gwahanol gyda gwahanol negeseuon neu restrau Tripadvisor o'r gorffennol nad ydynt yn disgrifio bywiogrwydd y busnesau, y bobl na'r pwyntiau lleol o ddiddordeb na'r hyn sydd ganddynt i'w gynnig. Ac eithrio gwefannau Wikipedia a'r Cyngor Tref, sy'n disgrifio'r hanes, mae diffyg amlwg gwefan sy'n disgrifio cynigion presennol y dref i'w defnyddio fel canllawiau ar gyfer eu hymweliad.

Trafnidiaeth a symudiad

Mae'r dref o fewn cyrraedd hwylus ar y ffordd a'r rheilffordd, gyda'r A477 a'r A40 (y Rhwydwaith Traws-Ewropeaidd) yn cysylltu ag Iwerddon. Mae'r rheilffordd o Lundain i Abergwaun yn ased pwysig o ran cyflogaeth, hamdden ac ymwelwyr â'r ardal ac mae'n darparu gwasanaethau bob awr. Fodd bynnag, mae canol y dref yn profi anawsterau gyda lleoedd i barcio yn aml yn llawn a chaiff hyn ei weld yn lleol fel rhywbeth sy'n cyfyngu ar dwf canol y dref. Mae pryderon hefyd fod y lleoedd parcio ger yr orsaf drenau ac yn Stryd y Santes Fair yn ddibynol ar gytundebau gyda thirfeddianwyr preifat na ellir efallai eu gwarantu dros gyfnod mwy hirdymor.

Mae patrymau teithio i'r gwaith yn rhoi darlun o ymddygiad cymudwyr a dealltwriaeth o'r nifer o bobl sy'n teithio o ardal yr astudiaeth i le gwaith (dangosir mewn coch) neu o rywle arall i mewn i ardal yr astudiaeth am waith (dangosir mewn glas). Mae'n dangos sut mae ardal Hendy-gwyn yn ddibynol ar Gaerfyrddin a threfi mawr eraill am gyflogaeth, ond hefyd sut mae'r dref yn darparu cyflogaeth i drigolion yr ardal ehangach.

- Roedd y pellter cyfartalog a deithir i'r gwaith yn uwch na'r cyfartaledd (24.3km o gymharu â 22.3km).
- Yng nghefnwlad ehangach Hendy-gwyn roedd cyfran uwch na'r cyfartaledd o bobl yn gweithio o gartref (10.9% o gymharu â 6.8%)

Band Eang a Chysylltedd Digidol

Ymddengys fod gan ran canolog y dref gysylltedd digidol da, er ei bod yn amlwg fod ardaloedd mwy (wedi eu marcio mewn coch) yn y cefn gwlad a'r pentrefi ehangach gydag anawsterau cysylltedd. Mae 705 (50%) allan o gyfanswm o 1,404 o safleoedd yn ardal post cod Hendy-gwyn ar Daf heb fand eang cyflym iawn. Un fantais i ymwelwyr â Hendy-gwyn yw Wi-Fi am ddim a gaiff ei reoli a'i ddarparu gan y Cyngor Tref yn nghanol y dref, ardal sy'n cynnwys y Mart Da Byw, y meysydd parcio, yr orsaf drenau a Parc Dr Owen.

Cynllunio, Datblygu a'r Amgylchedd

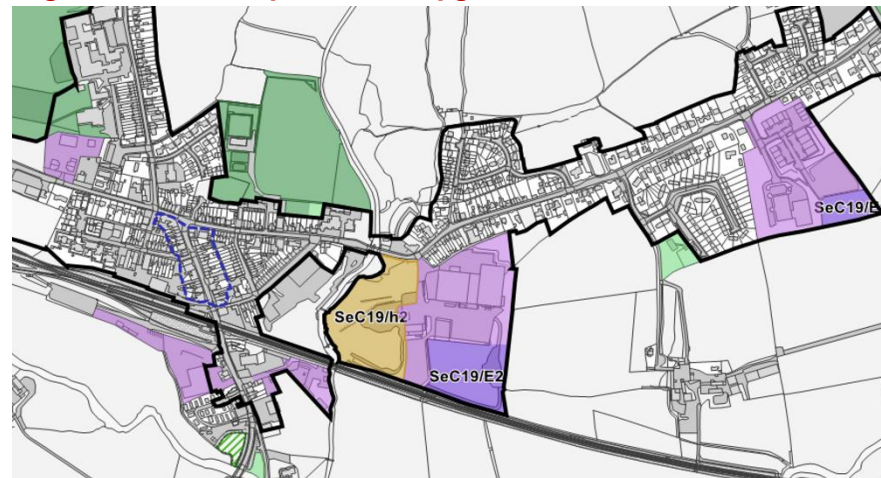
Yn sgil ardaloedd sylweddol sy'n wynebu risg llifogydd, cyfyngedig yw'r safleoedd posibl ar gyfer datblygu o fewn y dref ei hun. Mae hyn yn lleihau'r potensial i ddatblygu y tu allan i safleoedd dynodedig a thir uwch. O safbwynt twf a datblygiad yn y dyfodol, mae'r Cynllun Datblygu Lleol diwygiedig yn ystyried Hendy-gwyn fel tref ar gyfer twf cymedrol yn y dyfodol ar sail ei safle strategol a hygyrch ar yr A40. Bydd hyn yn gweld llai o gyfle am ddatblygu datblygiadau preswyl a ddyrannwyd a chyflogaeth yn y dyfodol. Mae'r dyraniadau'n cynnwys:

- 56 o gartrefi newydd gan gynnwys 11 fforddiadwy
- 1.97ha ar gyfer datblygiad cyflogaeth newydd

Yn ogystal â'r angen am fwy o gartrefi, yn gyffredinol, yr angen yw am fwy o dai llai a llai drud, er mwyn mynd i'r afael â'r anghydbwysedd rhwng prisiau tai uwch a chyflenwad cyfyngedig o gartrefi addas mewn ardaloedd gwledig, yn enwedig ar gyfer un person a chyplau.

Gellir dadlau bod cynigion am Ysbyty Cyffredinol newydd yn gyfle a allai newid rhagolygon Hendy-gwyn yn llwyr. Mae Bwrdd Iechyd Hywel Dda wedi ymgynghori ar gynlluniau am Ysbyty Cyffredinol newydd ar safle yn yr ardal rhwng Arberth a Sanclêr. Mae proses ddewis safleoedd y Bwrdd Iechyd yn cynnwys Hendy-gwyn. Lle bynnag y caiff ei lleoli, mae'r Ysbyty yn cynnig potensial am dwf sylweddol a all weddnewid busnesau lleol yn ardal Hendy-gwyn. Mae'r amserlen ar gyfer penderfynu, adeiladu ac agor o fewn ffrâm amser y cynllun hwn.

Ffigur 5 Rhan o'r Cynllun Datblygu Lleol

4 Ystyriaethau a Chyfleoedd Lleol

						
Dim digon o leoedd hwylus ar gael i barcio yng nghanol y dref. Risg posibl o golli lleoedd parcio presennol.	Buddsoddi mewn adeiladau newydd a gwella gweithdai ac unedau cyflogaeth presennol.	Trefn gynllunio sy'n fwy ymatebol a chefnogol i annog buddsoddi ac adfywio.	Pryder fod holl fanciau'r stryd fawr wedi cau.	Gwella'r cysylltiadau ffisegol ac economaidd rhwng safle'r Mart a chanol y dref.	Paratoi i fanteisio'n llawn ar gyfleoedd yn sgil yr ysbyty cyffredinol newydd gerllaw Hendy-gwyn.	Gwella llwybrau teithio llesol rhwng mannau cyflogaeth a gyda'r pentrefi o gwmpas.
						
Mae cynlluniau adfer a thwf yn gofyn am gyllid ac adnoddau newydd yn sail iddynt.	Mae rhai materion sy'n gofyn am weithredu brys er mwyn ymdrin ag adfer a thwf.	Angen arwyddion twristiaeth cydgysylltiedig ac effeithiol ar yr A40.	Angen rhagor o ddigwyddiadau blynyddol mawr.	Angen mwy o ddewis o lety i ymwelwyr.	Mynd i'r afael â safon wael band eang mewn ardaloedd gwledig. Manteisio mwy ar wi-fi am ddim yng nghanol y dref.	Angen cartrefi fforddiadwy newydd i gefnogi pobl a theuluoedd ifanc ac er mwyn i'r dref dyfu.

5 Camau â blaenoriaeth

Tref farchnad draddodiadol yw Hendy-gwyn ar Daf sydd wedi cadw llawer o'r swyddogaethau ar gyfer byw a gweithio mewn lleoedd gwledig. Nod y cynllun adfer a thwf yw sicrhau twf economaidd cynaliadwy sy'n canolbwyntio ar gadw a denu poblogaeth o oedran gwaith a chynnal a gwella mynediad at wasanaethau.

Blaenoriaethau Strategol

- Tref Glyfar ('SMART') gyda chysylltedd dibynadwy a strategaethau twf, marchnata ac ymwelwyr sy'n seiliedig ar ddata
- cefnogi a thyfu'r sail gyflogaeth yn enwedig cwmnïau bach sydd wedi'u gwreiddio'n lleol
- ailddatblygu tir llwyd lle mae cyfleoedd i wneud hynny
- darparu seilwaith parcio sy'n galluogi canol y dref i barhau i ffynnu
- creu cysylltiadau cerdded a beicio sy'n annog ymwelwyr i ddod i mewn i'r dref
- tynnu sylw nifer mwy o ymwelwyr sy'n teithio ar hyd yr A40.

Mae camau i gefnogi adferiad a thwf yn ymdrin â'r tair prif thema a grybwyllwyd eisoes – **Busnes, Pobl a Lle** – gyda phedair blaenoriaeth drawsbynciol ar gyfer creu cysylltedd digidol cwbl ddibynadwy, gwella sgiliau i gyflawni'r swyddi a gaiff eu creu, economi carbon isel a gwyrdd ac economi deg a chydadd sy'n cefnogi'r iaith a'r diwylliant Cymraeg.

Y meysydd sydd â blaenoriaeth ar gyfer adferiad a thwf yw:

1 – Adferiad COVID-19

Y pandemig Covid-19 yw'r argyfwng iechyd cyhoeddus ac economaidd mwyaf ers cenedlaethau. Mae wedi cael effaith dramatig ar gymunedau, yr economi a sut rydym yn byw a gweithio. Mae wedi'n hatgoffa ni y gall y lleoedd rydym yn byw a gweithio ynddynt fod yn fregus ar adegau.

Roedd ansawdd a hygyrchedd y dref a'r cefn gwlad yn hynod bwysig i iechyd a lles pobl yn ystod y cyfnodau clo. Mae gwerthfawrogiad torfol wedi bod o werth llecynnau gwyrdd, llwybrau cerdded a beicio a'r siopau a'r amwynderau lleol.

Ymysg y llawer o heriau pwysig yn y cyfnod adfer mae'r camau brys i ddiogelu busnesau a chyflogwyr lleol a phenderfynu pa newidiadau mewn ymddygiad yn sgil y pandemig sy'n dechrau ymddangos fel nodweddion parhaol o fywyd a gwaith. Mae gan y rhain oblygiadau i'r dref, oherwydd mae pobl yn defnyddio lleoedd yn wahanol, yn teithio llai ac yn treulio mwy o amser yn lleol ac yn gweithio o gartref. Rhaid i'r cynllun adfer a thwf ymateb i'r newidiadau hyn a chyfrannu at adferiad

mwyr cynaliadwy, gan lunio dyfodol y dref o amgylch gweledigaeth am le mwy gwydn yn economaidd.

Bydd effaith y pandemig yn dal i gael ei deimlo am beth amser a gellir cymryd y camau canlynol i gefnogi busnesau a'r dref:

Bydd effaith y pandemig yn dal i gael ei deimlo am beth amser a gellir cymryd y camau canlynol i gefnogi busnesau a'r dref. Nodwyd angen i ddiogelu a chreu swyddi, yn enwedig yn rhai o'r sectorau a gafodd eu taro galetaf, gan gynnwys siopau, hamdden a lletygarwch, a chefnogi busnesau sy'n profi heriau o ran sgiliau yn sgil y pandemig ee gyda sgiliau digidol a TG, marchnata ac arallgyfeirio gan gynnwys datblygu marchnadoedd newydd, tendro lle bo'n addas (yn gysylltiedig â chyfleoedd caffael lleol), mesurau effeithlonrwydd etc.

2 – Cefnogi twf busnesau

Lle bo diffyg seilwaith cyflogaeth i gynnal anghenion y presennol neu'r dyfodol, gall gwydnwch a chynaliadwyedd ardal gael eu tanseilio, gan gyfrannu o bosibl at ddirywiad. Mae diffyg cyfleoedd am waith yn rheswm allweddol hefyd y tu ôl i ddiboblogi gwledig, yn enwedig yn y gweithlu iau. Trwy gefnogi ac annog twf cwmnïau sydd wedi sefydlu'n lleol, yn enwedig mewn diwydiannau mwy arbenigol, bydd hyn yn helpu creu cyflogaeth hirdymor â thâl uwch, cadw

gweithwyr, ehangu'r sail sgiliau a helpu cynnal cymunedau lleol.

Yr economi sylfaenol yw asgwrn cefn yr economi wledig ac mae'n cynrychioli'r rhannau hynny o'r economi sy'n cynnal ein hanghenion bob dydd (gofal cymdeithasol, siopau, twristiaeth, bwyd, diod, adeiladu, ynni etc). Yn yr un modd, mae prosesu bwydydd a diodydd lleol o gynhyrchion amaethyddol a garddwriaethol yn ddiwydiant sy'n tyfu. Mae ar yr holl fathau hyn o fusnesau angen cymorth busnes a seilwaith cyflogaeth tebyg megis lleoedd gweithio fforddiadwy o ansawdd da gyda'r cysylltedd digidol gorau bosibl.

A) Buddsoddi mewn safleoedd busnes i gefnogi busnesau sy'n cychwyn o'r newydd, a thyfu ac ehangu busnesau

Mae diffyg lleoedd gweithio addas ar gael i gefnogi twf busnesau micro a bach. Fodd bynnag, mae nifer o gyfleoedd i greu lleoedd newydd i fusnesau naill ai trwy safleoedd datblygu newydd, defnyddio adeiladau cyhoeddus sydd dros ben, cael gafael ar adeiladau gwag, neu sefydlu lleoedd gwaith newydd i'w rhannu.

Mewn ardaloedd gwledig lle nad oes fawr o ddiddordeb gan ddatblygwyr ar raddfa fawr, mae gan y sector cyhoeddus hefyd rôl bwysig i'w chwarae wrth weithio gydag amrywiaeth o ddatblygwyr a thirfeddianwyr lleol llai i fynd i'r afael â'r rhwystrau i ddatblygu. Mae'r rhain yn cynnwys mynd i'r afael

â'r bwlch hyfywedd rhwng cost adeiladu a moderneiddio lleoedd cyflogaeth newydd a'r incwm rhenti, a rôl ddatblygu economaidd bwysig wrth arwain datblygwyr bach trwy'r broses gynllunio.

Mae'r camau'n cynnwys:

- **Safle'r Hen Hufenfa** – Parc Gwyrdd Hendy-gwyn – Mae'r safle, sydd mewn perchnogaeth breifat, yn cynnig lle ar gael ar gyfer storio a dosbarthu a dewisiadau ar gyfer datblygu unedau busnes newydd ar raddfa lai.
- Hwrwyddo cyfleoedd busnes storfeydd a dosbarthu – manteisio ar safle strategol Hendy-gwyn gerllaw'r A40 a'r twf a ragwelir mewn cadwyni cyflenwi byrrach a mwy lleol.
- Cefnogi datblygiad arwynebedd llawer bach modern ar dir a ddyrannwyd ar gyfer cyflogaeth newydd
- Tir ar Stryd y Santes Fair – Parc Gwyrdd Hendy-gwyn – safle tir llwyd diffaith gerllaw canol y dref a'r orsaf drenau sydd mewn angen adnewyddu a'i ddefnyddio i ddiben cadarnhaol yn y dyfodol. Mae'r safle wedi'i leoli yn y parth llifogydd ac mae'n addas ar gyfer amrywiaeth cyfyngedig o ddibenion.

Uwchgynllun ailddatblygu hirdymor – yn amodol ar yr astudiaeth o'r risg llifogydd a chymeradwyaeth cynllunio mae amrywiaeth o ddibenion cymysg posibl yn cynnwys ymestyn y

lle parcio cyhoeddus, masnachol, hamdden, manwerthu a lleoedd gwaith ar raddfa fach.

Ffigur 6 Cyfleoedd cyflogaeth allweddol

B) Canolfannau gweithio a lleoedd gweithio i'w rhannu

Gall newidiadau i arferion gweithio, a'r diddordeb a'r gallu cynyddol i weithio'n agosach at gartref ac ymhell o brif swyddfeydd, arwain at fwy o alw i fyw mewn ardaloedd gwledig a gwella cyfleoedd i helpu cynnal y boblogaeth sydd mewn oedran gwaith. Camau sy'n helpu darparu lleoedd gweithio hyblyg yn agosach at y cartref yn cynnwys:

- Astudiaeth ddichonoldeb – astudiaeth leol i ymchwilio graddau penodol y galw a gofynion lleoedd gwaith gan y dref leol a'r boblogaeth wledig.
- Ymchwilio i'r potensial am greu canolbwynt gwaith newydd i'r sector cyhoeddus mewn trefi gwledig i gynnal gweithio hyblyg ledled y sir.

C) Aildefnyddio adeiladau gwag a rhai a dan-ddefnyddir

Mae'r rhain yn cynnig cyfleoedd am amrywiaeth o gyfleoedd mentro ac adfywio ffisegol.

- Mae eiddo yng nghanol y dref yn cynnig cyfleoedd am safleoedd dros dro i arbrofi gyda syniadau busnes newydd, yn enwedig i bobl ifanc ddod i chwarae rhan weithgar yn y gymuned a datblygu sgiliau mentro.
- Safleoedd busnes newydd – naill ai aildefnyddio adeiladau sector cyhoeddus sydd dros ben neu fynd ati'n ddethol i gaffael adeiladau allweddol gwag sydd wedi gwneud cyfraniad ehangach i adfywiad ffisegol ac economaidd y dref.

Ychydig enghreifftiau o adeiladau gwag sydd yn nhref Hendy-gwyn a allai gynnig potensial, er y gall y sefyllfa newydd gyda'r sefyllfa economaidd bresennol ac adolygu parhaus o adeiladau sy'n eiddo i'r cyhoedd.

D) Cefnogi twf busnes o fewn cwmnïau sefydledig

Mae'r twf yn yr economi leol yn gysylltiedig â llwyddiant cyflogwyr mwy y dref, ac yn enwedig, cwmnïau sefydledig lleol sydd â'u penderfyniadau wedi eu gwreiddio'n gadarn yn y gymuned. Mae pwyslais cryf ar gynyddu'r nifer o gwmnïau sefydledig, yn ogystal â sefydlu sail gadarnach o fusnesau canolig eu maint (c.50 o weithwyr) sy'n gallu gwerthu'r tu allan i Gymru.

Busnesau Canolig eu Maint - Mae nifer o gwmnïau sefydledig a chanolig eu maint wedi eu lleoli yn Hendy-gwyn. Mae'r mesurau i gefnogi eu twf yn cynnwys:

- Cyd-drafod â chyflogwyr blaenllaw i adnabod cyfleoedd buddsoddi yn y dyfodol a meysydd o gymorth yn y dyfodol.
- Help i gefnogi uwchsgilio'r gweithlu presennol a hyfforddi ac ailsgilio gweithwyr y dyfodol
- Ymchwilio cyfleoedd i'r economi leol o fewn eu cadwyni cyflenwi presennol.

Micro-fusnesau - Neilltuo a thargedu cymorth ar gyfer y cam nesaf o dwf ymysg micro-fentrau bach, sy'n aml yn gwmnïau a berchnogir gan deuluoedd a phobl hunan-gyflogedig o fewn y gymuned.

E) Amaethyddiaeth a chynhyrchu bwyd

Mae llawer o amaethyddiaeth yr ardal yn y sector llaeth, ac ar hyn o bryd, does gan Sir Gaerfyrddin ddim cyfleuster ar gyfer prosesu llaeth yn uniongyrchol; yn wyneb hyn, mae'r Tasglu Gwledig wedi awgrymu ymchwilio i gyfleuster micro/macro prosesu llaeth seiliedig ar fodel cydweithredol. Mae hefyd yn gefnogol i fusnesau seiliedig ar fwyd bach a chanolig eu maint a sefydlu unedau cynhyrchu i gefnogi cynhyrchion bwyd o werth ychwanegol, a allai gynnwys cawsiau arbenigol, hufen ia a chynhyrchion llaeth eraill sy'n gallu denu premiwm ar sail tarddiad lleol.

Y nod yw cefnogi mentrau sy'n creu busnesau o werth uwch a mwy cynhyrchiol trwy gynyddu cynhyrchiant, amrywiaeth ac effeithlonrwydd ffermio. Mae'r cynigion yn y cynllun am leoedd gweithio modern, seilwaith digidol a marchnata a hyrwyddo yn ceisio cefnogi'r nod hwn a chyfrannu tuag ato.

3 – Tref a chefn gwlad digidol-glyfar

Mae technoleg ddigidol wedi chwarae rhan bwysig wrth alluogi busnesau a chymunedau i addasu yn ytod y pandemig COVID 19. Mae Cyngor Sir Gaerfyrddin yn gweithio ar hyn o bryd gyda llywodraethau Cymru a'r Deyrnas Unedig i gyllido busnesau, gweithwyr cyflogedig a chymunedau i fanteisio ar yr holl fuddion sy'n cysylltiedig â chysylltiadau rhynggrwyd cyflymach a mwy dibynadwy a datblygu rhaglenni digidol wi-fi i hyrwyddo trefi marchnad ee negeseuon hysbysu i aelodau o'r cyhoedd sy'n ymweld â threfi. Mae'r cyfleoedd i weithredu yn cynnwys:

- Sicrhau bod cysylltedd gigabit-alluog ar gael i'r holl gymuned a sicrhau bod yr holl drigolion gwledig a a phob busnes bach gyda llai na 100mb yr eiliad yn gallu elwa o fentrau'r llywodraeth i uwchraddio band eang, ee Cronfa Uwchraddio Band Eang. Mae hyn yn golygu cronni'r galw a defnyddio gwybodaeth am anghenion lleol i fargeinio am welliannau gyda darparwyr telecom.
- Mae'r dref SMART yn cyfuno'r defnydd o ateb Wi-Fi i'r dref gyda dadansoddiad rheolaidd o'r data a gesglir fel y caiff ei rannu gyda busnesau i'w galluogi i ennill dealltwriaeth o gwsmeriaid wrth farchnata. Mae dadansoddeg o'r fath yn cynnwys tueddiadau ymwelwyr fel: cyfraddau troedio; amser a dreulir; dyddiau prysuraf yr wythnos etc; mesur llwyddiant digwyddiad i gyfiawnhau buddsoddiad yn y dyfodol; gellir ei ddefnyddio i ddenu busnes newydd.
- Mae'r Rhynggrwyd Pethau a thechnoleg LoRaWAN yn rhwydwaith arloesi newydd sy'n cefnogi arloesedd busnesau a chymunedau. Mae'r dechnoleg yn newydd ac yn ffurfio rhan o ddatblygu'r cyfuniad iawn o seilwaith cysylltedd, ymwybyddiaeth, sgiliau a chymorth i alluogi busnesau a thrigolion i ffynnu a manteisio'n llawn ar y chwyldro digidol.
- Hyfforddiant digidol – nid yw technoleg ddigidol ond cystal â'r sgiliau a'r hyder sydd yno i'w defnyddio. Bydd hyfforddiant lleol yn hanfodol er mwyn

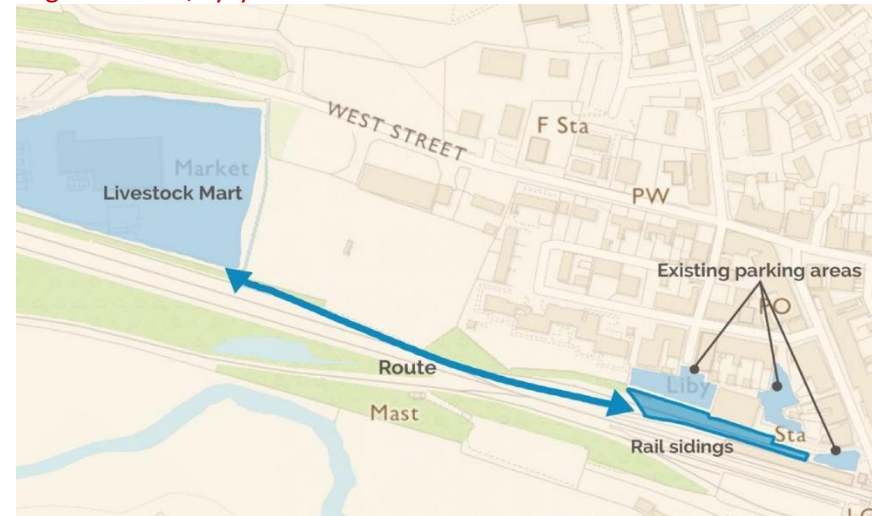
uwchsgilio, rhannu gwybodaeth ac annog y defnydd o dechnoleg ar draws y dref farchnad.

4 – Lleoedd parcio yng nghanol y dref

Mae pryderon am ddiffyg lleoedd digonol i barcio i'r cyhoedd ac am yr effaith mae hyn yn ei gael ar hwylustod a thwf canol y dref. Mae'r cyfleoedd am leoedd newydd i barcio yn cynnwys:

- Tymor byr - estyniad dros dro i faes parcio Stryd y Santes Fair
- Tymor canolig – Hen Seidins yr Orsaf Reilffordd. Mae syniadau'n datblygu ar gynllun ar gyfer maes parcio newydd ar dir yr hen seidins rheilffordd gyda Network Rail. Mae hwn yn gyfle i greu lle trafnidiaeth a symud sydd wedi'i integreiddio'n well ar gyfer trafnidiaeth gyhoeddus, cerdded a beicio gan gynnwys pwyntiau gwefru ceir a beiciau trydan. Argymhellir strategaeth, sy'n gysylltiedig â'r cynigion ar gyfer Metro Bae Abertawe, i sicrhau bod pob cyfle parcio a symud yn yr ardal yn cael eu cynllunio'n effeithiol.
- Mwy hirdymor - Stryd y Santes Fair – lle parcio'n cael ei ystyried fel rhan o uwchgynllun ac ailddatblygu'r safle.

Ffigur 7 Parcio, cysylltiadau cerdded a beicio

5 – Cysylltiadau cerdded a beicio

Bydd rhoi blaenoriaeth i gerdded a beicio a chefnogi gweithredu'r Ddeddf Teithio Llesol yn helpu creu rhwydwaith fwy cynhwysfawr o lwybrau sy'n cysylltu lleoedd mae ar bobl angen mynd iddynt ar deithiau bob dydd ac ar gyfer teithio i'r gwaith.

A) Cyswllt teithio llesol rhwng Mart Hendy-gwyn a Chanol y Dref

Mae diffyg lle digonol i barcio cerbydau mwy a chysylltiadau nad ydynt yn ddeniadol i gerddwyr yn cadw defnyddwyr y farchnad draw rhag gwneud teithiau cysylltiedig i ganol y dref. Bydd llwybr cerdded a beicio newydd rhwng y farchnad

da byw a lle parcio arfaethedig yr Hen Seidins yn annog mwy o deithiau cysylltiedig, ac yn gwella'r defnydd economaidd o safle'r mart gyda photensial am ddigwyddiad awyr agored mawr, er enghraifft, neu farchnad yn gwerthu'n uniongyrchol i'r cyhoedd. Gyda gwell cysylltiadau, mae safle hefyd yn cynnig dewisiadau parcio ychwanegol ar gyfer canol y dref.

B) Llwybr y Cardi Bach

Mae'r llwybr yn cychwyn yn Aberteifi gan ddilyn rhan o hen reilffordd yn cael ei hadnabod ar lafar gwlad fel y Cardi Bach. Nid yw'r llwybr wedi'i gwblhau ac mae dyheadau i agor y llwybr o Aberteifi yr holl ffordd i Hendy-gwyn. Mae astudiaeth ddichonoldeb wedi cychwyn archwilio dewisiadau i gysylltu'r lôn feicio wledig strategol â chysylltiadau teithio gwledig gyda phentrefi fel Llanfallteg.

6 – Economi ymwelwyr

Dylid cefnogi ffurfiau cynaliadwy o dwristiaeth gan gynnwys cyfleoedd ar gyfer twristiaeth llesol, gwyrdd a diwylliannol.

A) Tynnu sylw ymwelwyr ar hyd yr A40

Mae'r cyfle'n bod i dynnu sylw nifer mwy o ymwelwyr sy'n mynd heibio ar hyd yr A40 a'u hannog nhw i ymweld ac aros dros nos yn ardal Hendy-gwyn.

- Strategaeth gyd gysylltiedig ar gyfer arwyddion ar hyd yr A40 i dynnu sylw ymwelwyr a hyrwyddo'r hyn sydd gael yr ardal a busnesau lleol i'w gynnig
- Potensial am ap i dynnu sylw pobl sy'n mynd heibio ar hyd yr A40, gan eu hannog i ddargyfeirio o'u taith arferol i ardaloedd llai adnabyddus.

B) Abaty Hendy-gwyn ar Daf a Chanolfan Hywel Dda

Mae'r ddau atyniad o bwysigrwydd diwylliannol cenedlaethol gan gynnig cyfuniad o brofiad treftadaeth awyr agored ac o dan do i ymwelwyr. Mae cyfle i hyrwyddo rheswm cryfach dros ymweld, gan gynnwys gwell gwybodaeth a dehongli yn Abaty Hendy-gwyn ar Daf. Gwelliannau i arwyddion ffyrdd ac ymchwilio'r cyfleoedd i'w cynnwys a'u hyrwyddo trwy'r llwybrau Celtaidd (lwerddon a Chymru) a Llwybr y Landsker. Mae syniadau am wella Canolfan Hywel Dda gyda chaffi'n cael ei weithredu gan fusnes lleol hefyd wedi cael eu hawgrymu.

C) Twristiaeth a Thaith Gwinllannoedd

Mae'r ardal yn cynnal clwstwr bach o gynhyrchwyr gwin gyda thair gwinllan gerllaw. Mae'r busnesau wedi crybwyll awydd am gefnogaeth i ddatblygu'r math hwn o dwristiaeth gwyrdd a diwylliannol fel rhan o lwybr neu glwstwr gwinllannoedd. Mae synergedd yn bodoli gyda'r dreftadaeth

leol gyda lansiad diweddar gwin Abaty Hendy-gwyn gan Winllan Velfrey.

D) Twristiaeth Beicio

Gyda'r fantais o'r orsaf drenau, y rhwydwaith beicio cenedlaethol gerllaw a llwybrau beicio lleol, mae cyfle i gefnogi busnesau a phrosiectau sy'n dyrchafu enw da Hendy-gwyn ar Daf fel cyrchfan ar gyfer beicio:

- Annog mwy o ddarparwyr llety i ennill achrediad 'Croeso i Feicwyr' ar gyfer lleoedd i aros.
- Cefnogi llwybr cerdded a beicio'r Cardi Bach sydd â'r potensial o gysylltu Hendy-gwyn â llwybr hamdden pelltir hir.

E) Digwyddiadau

Byddai'r dref yn elwa ar nifer o ddigwyddiadau ychwanegol ac iddynt fwy nag apêl leol ac a fyddai'n denu ymwelwyr. Gellid cefnogi digwyddiadau sy'n bod eisoes ee Gŵyl Rygbi De Cymru a gynlluniwyd yn wreiddiol ar gyfer 2021 ar y cyd â'r Scarlets.

7 – Hyrwyddo Hendy-gwyn ar Daf

Wrth i'r economi wella o'r pandemig a newid cadarnhaol ddigwydd, bydd ar Hendy-gwyn angen cyfleu delwedd ddeniadol o'r dref a'r busnesau i'r gymuned leol ac i ymwelwyr. Mae'r cyfleoedd yn cynnwys:

- Menter farchnata cyrchfan i benderfynu ar y negeseuon craidd a'r themâu, straeon a rhesymau allweddol dros ymweld gan gynnwys cysylltiadau hanesyddol y dref, busnesau arbenigol, a chynhyrchwyr a gweithgareddau lleol. Gorffennol a threftadaeth Hendy-gwyn ar Daf yw'r elfennau cryfaf ar gyfer hyrwyddo'r ardal o'i gorffennol canoloesol (Abaty Hendy-gwyn, Hywel Dda) i'r hanes mwy diweddar yn oes Victoria (melinau, efeiliau, adeiladau), ei bwysigrwydd fel rhan hanfodol yn natblygiad y rheilffyrdd, pwysigrwydd amaethyddol a llaeth a hyd yn oed mewn hanes Rygbi. Mae gan Hendy-gwyn lawer o haenau y gellir eu tynnu ynghyd i greu pecyn cyffredinol.
- Yn ogystal ag ymgyrch fawr sy'n gweiddi'n uchel o un ffynhonnell ganolog am y dref a'r ardal o'i chwmpas, cynigir hefyd gyrraedd cwsmeriaid ac ymwelwyr y dref trwy'r busnesau lleol eu hunain. Gellid cyflawni hyn trwy fanteisio ar rym cyfathrebu torfol y busnesau unigol a'u perthynas uniongyrchol â'u cynulleidfaoedd a chwsmeriaid presennol wrth ddefnyddio negeseuon craidd ar lefel tref a sgiliau cyfryngau cymdeithasol a

chyfathrebu y dylid eu datblygu i rymuso pob busnes. Byddai angen i ddull deinamig o farchnata fanteisio i'r eithaf ar y dechnoleg tref SMART fydd ar gael.

8 – Caffael Blaengar

Mae'r sector cyhoeddus yn Sir Gaerfyrddin yn gwario cannoedd o filiynau yn flynyddol ar nwyddau, gweithiau a gwasanaethau, gan roi amrywiaeth o gyfleoedd masnachol i fusnesau o bob sector a maint. Mae'r Cyngor Sir a'r sector cyhoeddus ehangach yn cydnabod pwysigrwydd eu grym gwario ac yn edrych ar ffyrdd o brynu cymaint o hyn ag sy'n bosibl o fewn y Sir. Gellir gwneud mwy i gefnogi caffael lleol gyda chyfleoedd i gyflawni'r canlynol:

- annog busnesau lleol i geisio cyngor a chanllawiau ar gyfleoedd caffael lleol.
- hyrwyddo cyfleoedd, yn enwedig i fusnesau bach a newydd, am gontractau sector cyhoeddus is o ran gwerth na fyddai efallai wedi bod yn ddeniadol yn draddodiadol i gyflenwyr llai.

9 – Cynlluniau ynni cymunedol

Mae gwydnwch lleol yn un o nodau allweddol menter y Deg Tref ac felly un o'r elfennau craidd yw cefnogi datblygiad cynlluniau ynni cymunedol i'r trefi unigol, a fydd yn y pen

draw yn cynnig ffynhonnell o ynni i gymunedau lleol a busnesau lleol yn ogystal â helpu mynd i'r afael â thlodi tanwydd mewn ardaloedd gwledig. Mae'r Cynllun hwn yn amlinellu'r potensial i gofleidio'r cyfleoedd cysylltiedig ag ynni adnewyddadwy sydd wedi hen sefydlu ei hun yn y Sir, yn enwedig o safbwynt ei fuddion uniongyrchol i gymunedau lleol a chefnogi mwy o wydnwch amgylcheddol.

Er mwyn helpu cyflawni hyn, bydd Ynni Sir Gaŕ yn helpu cymunedau i adnabod a chwmpasu safleoedd posibl ar gyfer cynhyrchu ynni cymunedol. Bydd safleoedd hyn yn elwa o leihad yn eu bil ynni, gan y bydd trydan a ddefnyddir tra bydd y paneli'n cynhyrchu ar gael ar gost is.

10 – Economi Gylchol

Economi gylchol yw lle caiff gwastraff ei osgoi a lle caiff y pethau a ddefnyddiwn eu cadw mewn defnydd gyhyd â phosibl. A bydd cefnogi buddsoddi lleol mewn busnesau a mentrau cylchol, sef busnesau sy'n cadw pethau mewn defnydd yn hirach, trwy aildefnyddio, atgyweirio, ailgynhyrchu ac adnewyddu yn helpu adfywio'r economi trwy ychwanegu swyddi a datblygu swyddi'n lleol. Trwy wneud hyn yn lleol, y nod hanfodol, yn ogystal â chadw arian mewn cylchrediad o fewn y sir, yw lleihau'r effaith a gaiff y gymuned ar yr amgylchedd.

Y nod yw cefnogi perchnogion busnesau, entrepreneuriaid a gwirfoddolwyr gyda syniadau i helpu datblygu'r economi gylchol yn y dref a Sir Gaerfyrddin.

11 – Cartrefi Fforddiadwy

Mae ar drefi gwledig ffyniannus, gwydn a chynaliadwy angen cymysgedd o dai newydd yn ogystal â chyfleoedd cyflogaeth os ydynt am lwyddo i gadw a denu poblogaeth o oedran gwaith. Mae deinameg y farchnad dai leol yn cynnwys sawl ffactor, nid prisiau tai yn unig, ond materion eraill fel fforddiadwyedd cymharol, mewnfudo, patrymau teithio i'r gwaith, rhagamcanion poblogaeth a chyfraddau cwbllhau anheddau newydd etc. Yn gyffredinol, mae'r angen am gartrefi llai a llai drud ar gyfer teuluoedd iau ac aelwydydd sy'n ffurfio o'r newydd – boed am bris y farchnad, ar drefniant canolraddol neu rent fforddiadwy.

Mae ardaloedd gwledig fel Hendy-gwyn ar Daf wedi profi graddau cymharol isel o ddiddordeb gan ddatblygwyr dros y blynyddoedd diwethaf. Mae'r diffyg cyflawni wedi arwain at leihad cyffredinol yn y nifer o dai a gynllunir. Trwy gyfres o gamau gweithredu, mae'r cyfle yma i'r sector cyhoeddus, tîffeddianwyr a datblygwyr lleol llai i weithio gyda'i gilydd i symud ymlaen gyda'r twf newydd a gynllunir yn unol â'r Cynllun Datblygu Lleol ac adeiladu economi gynaliadwy.

- Dad-risgio'r broses ddatblygu – symud oddi wrth y 'fffenest siop' draddodiadol o ddim ond dyrannu tir ar

gyfer tai, a rhoi tystiolaeth o angen am dai, galw'r
farchnad a dealltwriaeth o'r gost a'r gofynion eraill
sydd eu hangen i gael caniatâd cynllunio

- Cysylltu datblygwyr bach lleol â thirfeddianwyr
safleoedd datblygu
- Trwy gefnogi'r datblygwyr lleol mae buddion i'r
gadwyn gyflenwi leol gan gynnwys ffynonellau lleol ar
gyfer pren, deunyddiau adeiladu eraill, defnydd o
grefftau medrus lleol, hyfforddiant a chyflogaeth leol.

6 Cyflawni'r gwaith

Mae'r cynllun cyflawni yn rhoi syniad o raddfeydd amser, awgrymiadau am bartneriaid cyflawni a'r camau nesaf. Ym mhob achos, byddai angen adolygiad manwl o gwmpas y prosiect a gwaith dylunio manylach i roi amcangyfrifon o gostau.

Mae'r cynllun yn cynnwys tri cham, tymor byr, canolig a hir gyda gradd o flaenoriaeth a awgrymir ar sail diddordeb a gweithgarwch rhanddeiliaid a'r angen i gwblhau tasgau penodol fel casglu data i alluogi datblygu prosiectau allweddol.

- Tymor byr – ar unwaith a'r 12 mis nesaf
- Tymor canolig – 2 neu 3 blynedd
- Tymor hir – 5 mlynedd a'r tu hwnt i hynny.

Argymhellir bod cyfres o brosiectau cynnar, 'enillion cyflym' yn cael eu dewis a'u cychwyn er mwyn dangos gweithgarwch ac ennill cefnogaeth ac ymrwymiad busnesau a'r gymuned. Bydd y rhain yn arferol yn brosiectau y gellir eu cyllido o ffrydiau referiw sy'n bod eisoes neu sy'n golygu buddsoddiad isel o ran cyfalaf. Lle caiff prosiectau mwy cymhleth ond eto â blaenoriaeth uchel eu nodi, dylid blaenoriaethu datblygiad cynnar achos busnes amlinellol a dyluniad.

Mae ffrydiau cyllid ac adnoddau yn aml yn amrywio o flwyddyn i flwyddyn ac mae'r rheini a oedd ar gael ar adeg

paratoi'r cynllun hwn wedi eu nodi yn y tablau canlynol. Yn dilyn ymadawiad y Deyrnas Unedig o'r Undeb Ewropeaidd, bydd newidiadau sylweddol i'r tirwedd cyllido. Bydd y rhaglenni presennol sy'n cynnal y gweithgarwch presennol, megis Cronfa Datblygu Rhanbarthol Ewrop (LEADER) yn cael ei disodli yn y pen draw ar lefel y Deyrnas Unedig a'u cyfeirio trwy Lywodraeth Cymru a llywodraeth leol. Nid oes sicrwydd ar hyn o bryd ynghylch sut y bydd hyn yn cael ei wneud. Yng ngoleuni hyn, bydd angen i'r cynllun fod yn ymatebol dros y 12-24 mis nesaf ac yn gydnaws â ffynonellau o gyllid a ddaw i'r amlwg.

Tabl 1 – Cynllun Gweithredu

CAM GWEITHREDU	AMSERLEN	RHANDDEILIAD / PARTNER GWEITHREDU ALLWEDDOL	CYLLID AC ADNODDAU POSIBL	Y CAMAU NESAF
1 – ADFERIAD COVID-19	Tymor Byr	Cyngor Sir Gâr, Busnes Cymru a'r Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Rhanbarthol (RLSP)	Cronfa Adferiad a Chymorth Cyngor Sir Gaerfyrddin i fusnesau Cyllid Cychwynnol LEADER	Bydd Cyngor Sir Gâr yn cydgy-sylltu cymorth partner-asiantaethau i fusnesau sy'n adfer o effeithiau'r pandemig.
2 – CEFNOGI TWF BUSNESAU • Safleoedd busnes • Canolfannau gweithio / lleoedd gweithio ar y cyd • Ailddefnyddio adeiladau • Cefnogi twf busnesau	Tymor Byr a chanolig	Cyngor Sir Gâr, perchnogion busnesau ac eiddo, Busnes Cymru a'r Bartneriaeth Dysgu a Sgiliau Rhanbarthol	Cyllid Cychwynnol LEADER Cronfeydd Grantiau Busnes Cyngor Sir Gâr a Chronfeydd Datblygu Eiddo Masnachol	Cychwyn deialog gyda pherchnogion tir ac eiddo a chyflawni astudiaethau dichonoldeb safleoedd ac uwchgynllunio. Gweithio gyda chyflogwyr allweddol lleol i adnabod gofynion twf
3 – TREFI A CHEFN GWLAD DIGIDOL-GLYFAR • Uwchraddio band eang • Tref Wifi • Y Rhyngrwyd Pethau/LoRaWAN • Hyfforddiant digidol	Tymor Byr, Canolig a Hir	Cyngor Sir Gâr, Cyngor Tref a grwpiau busnes	Cyllid Cychwynnol LEADER Cyllid ac adnoddau Trefi Wi-fi Gweithredu a hyfforddiant y Rhyngrwyd Pethau /LoRaWAN Cyllid Uwchraddio Band Eang	Cronni'r galw am uwchraddio band eang. Cymorth a hyfforddiant trefi Wi-fi i'r partner cyflawni lleol Adnabod diddordeb busnesau yn y Rhyngrwyd Pethau /LoRaWAN
4 – LLEOEDD PARCIO YNG NGHANOL Y DREF • Stryd y Santes Fair • Hen Seidins	Tymor Byr, Canolig a Hir	Tirfeddianwyr gan gynnwys Parc Gwyrdd Hendy-gwyn a Network Rail, Cyngor Sir Gâr, Cyngor Tref	Cronfa Gyfalaf y Deg Tref Cronfeydd Seilwaith addas ar gyfer Beicio	Parhau i drafod gyda thirfeddianwyr i symud ymlaen gydag ateb ar unwaith ar Stryd y Santes Fair a datblygu cynigion mwy hirdymor ar gyfer yr Hen Seidins etc

CAM GWEITHREDU	AMSERLEN	RHANDDEILIAD / PARTNER GWEITHREDU ALLWEDDOL	CYLLID AC ADNODDAU POSIBL	Y CAMAU NESAF
5 – CYSYLLTIADAU BEICIO A CHERDDED - Cyswllt rhwng Mart Hendy-gwyn a chanol y dref - Llwybr y Cardi Bach	Tymor Canolig a Hir	Network Rail, Whitland Auctions, Cyngor Sir Gâr, SUSTRANS	Cronfa Gyfalaf y Deg Tref Cronfeydd Seilwaith addas ar gyfer Beicio	Astudiaeth ddichonoldeb o'r cyswllt â Mart Hendy-gwyn (gan gyfuno hyn â chynigion ar gyfer parcio) Astudiaeth ddichonoldeb ac argymhellion y Cardi Bach
6 – ECONOMI YMWELWYR - Tynnu sylw ymwelwyr ar yr A40 - Treftadaeth Abaty Hendy-gwyn a Hywel Dda - Twristiaeth a Llwybr Gwinllannoedd - Twristiaeth beicio - Digwyddiadau	Tymor Byr a Chanolig	Darganfod Sir Gâr, Cyngor Tref, Canolfan Hywel Dda, busensau twristiaeth a gwinllannoedd	Cyllid Cychwynnol LEADER Cronfeydd Grantiau Busnes Cyngor Sir Gâr a Chronfeydd Datblygu Eiddo Masnachol Adnoddau Digidol Trefi SMART	Datblygu arwydd a chynnig digidol i dynnu sylw ymwelwyr. Archwilio dichonoldeb datblygu cynnig treftadaeth gyda'r Cyngor Tref a Chanolfan Hywel Dda. Datblygu cynnig gwinllan/bwyd a diod gyda busnesau lleol ynghyd â beicio a digwyddiadau gyda Darganfod Sir Gâr a sefydliadau cymunedol
7 – HYRWYDDO HENDY-GWYN AR DAF - Marchnata'r gyrchfan - Marchnata digidol busnesau	Tymor Byr a Chanolig	Darganfod Sir Gâr, Cyngor Tref, sefydliadau busnes a busnesau	Cyllid Cychwynnol LEADER	Cydgysylltu a'r Bartneriaeth Darganfod Sir Gâr/Rheoli Cyrchfannau. Cysylltu â mentrau trefi SMART a Wi-fi
8 – CAFFAEL BLAENGAR - Ysbyty Cyffredinol newydd - Contractau Gwerth Isel	Tymor Byr, Canolig a Hir	Bwrdd Iechyd Hywel Dda Cyngor Sir Gâr	Cronfeydd Grantiau Busnes Cyngor Sir Gâr Mentrau Caffael Blaengar Cyngor Sir Gâr	Camau mewn ymateb i'r argymhellion o ganlyniad i weithredu'r astudiaeth gaffael blaengar

Tabl 2: Cyllid ac Adnoddau

CYMORTH SWYDDOGION TREFI MARCHNAD
Mae cyllid wedi cael ei sicrhau trwy raglen Leader RDP i recriwtio 2 X Swydddog Trefi Marchnad a fydd yn gweithio gyda'r 10 Tref i weithredu camau a nodwyd yn y cynlluniau twf economaidd. Y swyddi hyn fydd y cyswllt allweddol rhwng y trefi a'r amrywiol gyfarwyddiaethau ledled yr Awdurdod.
CYLLID CYCHWYNNOL LEADER
£10k o refeniw i helpu'r trefi i gefnogi a datblygu argymhellion sy'n codi o'r cynllun twf. Enghreifftiau o'r gweithgareddau sy'n gymwys am gymorth (nid yw'n hollgynhwysol) gall cynnwys costau ar gyfer adeiladau busnes, twristiaeth / digwyddiadau, hyfforddi, marchnata, gwasanaethau arbenigol a mesurau adfer COVID-19.
CYNLLUNIAU YNNI CYMUNEDOL
Gallai datblygu cynlluniau ynni cymunedol i'r trefi fod â'r potensial o gynnig cyfleoedd cynhyrchu ynni i'r trefi hyn. Mae Ynni Sir Gâr Cyf wedi cael eu comisiynu i adnabod a chwmpasu safleoedd posibl o amgylch y Deg Tref gan weithio'n agos gyda Gwasanaethau Ynni Cymru y gellid eu datblygu ymhellach yn brosiectau ynni cymunedol.
CYLLID CYFALAF
Mae Cyngor Sir Gâr ar hyn o bryd yn ystyried cynigion i neilltuo cyllid cyfalaf i gynorthwyo gyda chyflawni mentrau a cheisiadau am gyllid yn y dyfodol ar gyfer prosiectau a nodir yn y Cynlluniau Twf.

ADFERIAD A CHYMORTH BUSNES CYNGOR SIR GÂR

Yn amodol ar gymeradwyaeth ffurfiol, rhagwelir y bydd y ffrydiau cyllid adfer busnesau o dan arweiniad y Cyngor Sir ar gael i fusnesau o fis Mawrth 2021.

- Cronfa Adfer i ddiogelu/creu swyddi cynaliadwy mewn sectorau targedu twf
- Cronfa Gymorth refeniw i fuddsoddi mewn swyddi, marchnata ac arallgyfeirio i ddiogelu a thyfu swyddi
- Cronfa menter gwledig Sir Gaerfyrddin – datblygiad o adeiladau busnes newydd a adeiladau busnes sydd yn bodoli eisoes
- Cronfa Datblygu Eiddo Masnachol Trawsnewidiol Sir Gaerfyrddin - cymorth ariannol ar gyfer adeiladu adeiladau am ddefnydd diwydiannol a masnachol.
- Cronfa cychwyn busnes - cefnogaeth gyfalaf ar gyfer creu busnesau newydd lle bydd swyddi newydd yn cael eu creu o ganlyniad i'r cymorth.
- Cronfa tyfu busnes - cymorth ar gyfer prosiectau gwariant cyfalaf a gwariant refeniw arbenigol lle bydd swyddi newydd yn cael eu creu o ganlyniad i'r cymorth.

MARCHNATA LLEOL/NODWEDDION UNIGRYW

Mae cyllid wedi cael ei sicrhau trwy raglen Leader i hyrwyddo Sir Gâr wledig i dwristiaid posibl. Caiff y prosiect ei arwain gan Dîm Marchnata a Chyfyngau Cyngor Sir Gâr a bydd yn datblygu straeon a rhesymau dros ymweld, rhai sy'n mawrygu'r diwylliant a'r iaith Gymraeg, cynnyrch a gynhyrchir yn lleol etc, a chyflawni cynllun gweithredu marchnata (gan gynnwys deunydd hyrwyddo wedi ei frandio, cynnwys wedi'i baratoi ar gyfer cyfyngau cymdeithasol ee testun, lluniau a fideo, a phecyn i fusnesau.

SAFLEOEDD GWAG/DIBENION CYFAMSEROL

Cyllid Llywodraeth Cymru i ddatblygu canllawiau arferion da i'r rhanbarth a fydd yn galluogi cymunedau i ddatblygu safleoedd gwag yn lleoedd 'cyfamserol' neu siopau dros dro, gan roi cyn-gor ymarferol ar faterion cyfreithiol, trethi busnes etc. Potensial i ddefnyddio'r £10k cyllid Leader i addasu adeiladau gwag i'r di-ben hwn.

ECONOMI GYLCHOL – ADFERIAD CYNALIADWY O COVID-19

Mae'r Cyngor Sir wrthi ar hyn o bryd yn datblygu strategaeth i gefnogi buddsoddi lleol mewn busnesau a mentrau cylchol: sef, mentrau sy'n cadw pethau mewn defnydd yn hirach, trwy ail-ddefnyddio, atgyweirio, ailgynhyrchu ac adnewyddu, ac wrth wneud hynny, helpu adfywio'r gymuned trwy ychwanegu swyddi a datblygu sgiliau'n lleol. Trwy wneud hyn yn lleol, bydd y fenter, yn ogystal â chadw arian mewn cylchrediad o fewn y sir, yn llei-hau'r effaith mae Sir Gaerfyrddin yn ei gael ar yr amgylchedd. Anogir prosiectau newydd posibl gyda rhanddeiliaid, perchnog-ion busnesau, entrepreneuriaid, gwirfoddolwyr lleol etc.

TREFI DIGIDOL/CLYFAR

Mae technoleg ddigidol wedi chwarae rhan sylweddol mewn galluogi busnesau a chymunedau i addasu yn ystod y pandemig COVID 19.

- Trefi Wi-fi – Wedi sicrhau cyllid i gyflwyno wi-fi am ddim i bob un o'r Deg Tref am gyfnod o 2 flynedd. Mantais rhwydwaith wi-fi tref yw'r data mae'n ei ddarparu o ran tueddiadau ymwelwyr fel: cyfraddau troedio; amser a dreulir; dyddiau prysuraf yr wythnos etc; mesur llwyddiant digwyddiad i gyfiawnhau buddsoddiad yn y dyfodol; gellir

ei ddefnyddio i ddenu busnes newydd. Amser y swyddog-ion i weithio gyda'r trefi i ddadansoddi'r data a sicrhau bod busnesau lleol yn derbyn yr wybodaeth hon a dat-blygu cylchlythyr newyddion rheolaidd yn rhoi gwybod-aeth ar y trefi; cynigion busnes lleol, digwyddiadau etc

- Y Rhyngrwyd Pethau – Mentrau i archwilio a datblygu'r defnydd o'r Rhyngrwyd Pethau a thechnoleg LoRaWAN fel ffordd o gefnogi'r Deg Tref. Sicrhawyd cyllid i brynu pyrrh l'r Rhyngrwyd Pethau. Neilltuwyd cyllid pellach ar gyfer prynu synwryddion a'u defnyddio unwaith y mae syn-iadau wedi cael eu nodi.
- Hyfforddiant digidol – Hwyluso cyfres o hyfforddiant rhithiol er mwyn uwchsgilio, rhannu gwybodaeth ac annog y defnydd o dechnoleg ar draws y trefi marchnad.
- Cysylltedd Digidol – Mae'r Awdurdod wrthi ar hyn o bryd yn gweithio gyda Llywodraethau Prydain a Chymru i hyrwyddo'r Gronfa Uwchraddio Band Eang i helpu busnesau, gweithwyr a chymunedau i fanteisio ar yr holl fuddion sy'n gysylltiedig â chysylltiadau rhyngrwyd cyflymach a mwy dibynadwy.